

Teresa Kiersnowska

Czersk, pow. Piaseczno. Stanowisko 4

Informator Archeologiczny : badania 2, 227-229

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

oinku od póln. ściany kościoła parafialnego do skraju skarpy w kierunku północnym. W związku ze zniwelowaniem oraz przemieszaniem warstw w tej części wzniesienia /prawdopodobnie w okresie budowy kościoła parafialnego/ zachowały się tutaj jedynie nikłe resztki warstwy wczesnośredniowiecznej datowanej nielicznymi ułamkami ceramiki na XI-XII wiek. Z tego czasu pochodzi także część odsłoniętej, spalonej konstrukcji drewnianej /budynek?/ zniszczonej przez fundament zbudowany z polnych kamieni.

Stanowisko 3

Bardziej intensywną warstwę wczesnośredniowieczną uchwyciono w wykopie sondażowym założonym na wzniesieniu, po przeciwnej stronie drogi, zwanym Księżą Górą, a zajęтым niegdyś przez osadę podgrodową. W warstwę tę datowaną orientacyjnie na XI-XII wiek wkopane zostały pochówki szkieletowe. Dwa z nich należą do okresu wczesnośredniowiecznego. Przy jednym ze szkieletów znaleziono nóż. Poza tym na wykopie w pobliżu pld. brzegu skarpy odsłonięto negatywy murów wypełnione kamieniami narzutowymi i kawałkami cegieł gotyckich. Należą one, jak się wydaje, do bliżej nieokreślonej gotyckiej budowli. Badania trwały od 5.VIII do 30.VIII.68 r.

CZŁKOV, pow. Piaseczno

Stanowisko 4

Wojewódzki Konserwator

Zabytków w Warszawie

Badania prowadziła mgr Teresa Kiersnowska.

Finansował WKZ w Warszawie. Drugi sezon

badan. Osadnictwo wczesnośredniowieczne i

średniowieczne /VII-XV w./ oraz nowożytny

ślady osadnictwa z okresu halsztackiego.

Prace wykopaliskowe prowadzono na stan. 4 usytuowanym na terenie dawnego podgrodzia, między E pierzeją Rynku a murem otaczającym od zachodu kościół parafialny. Powierzchnia 3 wykopów wynosiła łącznie 40 m². Miąższość warstw kulturowych osiągała od 0,70 m do 2,70 m. W wyniku prac uzyskano dalsze materiały do dziejów osadnictwa wczesnośredniowiecznego na tym terenie od VII wieku po wiek XV.

Poza sporadycznie występującymi ułankami naczyń kultury grobów kloszowych, znajdowanymi w piasku calcowym, najstarszym obiektem jest wypełnisko budynku częściowo wgłębionego w calec o rzucie zbliżonym do owalu, o wymiarach 1,60 x 2,80 m²/część S wypełniska zniszczona/. Wypełnisko w przekroju nieckowate zawierało ułamki naczyń z VII-VIII wieku, kości zwierzęce i pozostałości paleniska. Występujące w pobliżu w dużym rozrzucie ułamki naczyń z tego okresu świadczą być może o istnieniu tu osady.

Odsłonięto częściowo 2 budynki półziemiankowe z XI-XII wieku, o rzucie zbliżonym do prostokąta, o wymiarach 3,20 m x 4,5 m?, 4 x 5,5 m?. Budynki były wkopane w calec na głęb. 1,20 m, 1,40 m, konstrukcje ścian miały zapewne plecionkową, o czym świadczyły by ślady kołków usytuowane wokół wypełnisk. W wypełniskach znaleziono ułamki naczyń i kości zwierzęcych. Z tego okresu pochodzi też jama gospodarcza o średnicy 1,60 m z ułankami dużego naczynia zasobowego. Wszystkie 3 obiekty stanowią część zabudowy podgrodzia XI-XII-wiecznego grodu usytuowanego na wzgórzu zamkowym.

Zapewne z XIII wiekiem należy łączyć zarys budynku naziemnego o rzucie prostokąta częściowo odsłoniętego. Z przekroju XIII/XIV wieku pochodzi jama odpadkowa. W XIII wieku wykopany został rów częściowo wyeksplorowany, na dnie którego na głęb. 2,70 m znaleziono kawałki zwęglonego drewna. Rów ten stanowił

zapewne część umocnień obronnych zamykających dostęp od zachodu do podgrodzia usytuowanego przy XII-XIV wiecznym grodzie poświadczonym na wzgórzu zankowym. Zniwelowanie rowu przypada na wiek XIV i łączy się zapewne ze zmianą systemu obronnego nowo powstałego muruwanego zamku.

Z XIV wieku pochodzą ślady palenisk, służących zapewne do wytopu żelaza, z dużą ilością żużli i stopów, przywartych do ułamków naczyń. Z ostatniego wieku średniowiecza pochodzą 3 budynki mieszkalne o konstrukcji zrębowej, podpiwniczone, noszące ślady pożaru. Budynki te należą już do nowego układu przestrzennego Czerska i wchodzić zapewne w obręb późno średniowiecznego miasta.

Do najmłodszego poziomu osadniczego, wyróżnionego na badanym odcinku należy bruk z kamieni polnych i cegły gotyckiej, zalegający na grubej podsypce ziemi z piaskiem, który pochodzi zapewne z XVI-XVII wieku. Układ jego potwierdzał by istnienie czytelnego dziś w terenie połączenia drożnego między ulicami Rybacką a Mostową, idącego może po linii dawnych urządzeń obronnych podgrodzia.

Planowana kontynuacja badań na tym stanowisku pozwoli wyjaśnić bliżej funkcje rowu i uściślić chronologie i powiązania odsłoniętych obiektów.

CZOŁOMYJE, pow. Siedlce

Zakład Polskiego Atlasu
Archeologicznego IHKM
PAN w Warszawie

Badania prowadził dr Jerzy Pyrgała. Finansował
IHKM PAN. Pierwszy sezon badań. Grodzisko wczes-